

приємством. Звідси випливає, що найкращою обліковою системою є та, яка оптимізує функції управління. Отже, облік покликаний позитивно впливати на прийняття управлінських рішень з метою забезпечення прибуткової діяльності підприємства.

Список використаних джерел

1. Ведеман К.И. Сельскохозяйственная бухгалтерия. – СПб., 1902. – 267 с.
2. Соколов Я.В. Бухгалтерский учет: от истоков до наших дней. – М.: Аудит. ЮНИТИ, 1996. – 638 с.
3. Стенограма Третіх річних зборів Всеукраїнського конгресу вчених економістів – аграрників 29 – 30 березня 2001 року. – К.: ІАЕ, 2001. – 143 с.

Annotation. *Lumination of question of theoretical essence of organization of forming account and use of income and making certain suggestions is in relation to the improvement of organization of account.*

Key words: *income, charges, calculation, financial result.*

24

УДК 657.47/.478:631.57:633.3

Н.О. Тьмілова, аспірант, Національний університет біоресурсів та природо-користування України

ОСОБЛИВОСТІ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ В УПРАВЛІНСЬКОМУ ОБЛІКУ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ КОРМОВИХ КУЛЬТУР

Розглянуто основні особливості економічного аналізу та визначено їх роль в управлінському обліку виробництва продукції кормових культур.

Ключові слова: *управлінський облік, економічний аналіз, калькулювання, собівартість, витрати.*

Господарська діяльність підприємств різних галузей матеріального виробництва є основою суспільного відтворення валового внутрішнього продукту. Кожне підприємство можна розглядати як складну систему взаємопов'язаних підрозділів і ланок, які виконують різні функції в процесі виробництва продукції. Як відомо, господарська діяльність підприємств, як і будь-які інші явища суспільного життя, потребує систематичного вивчення для успішного й ефективного управління нею. Одним із ефективних способів такого вивчення є економічний аналіз, тобто виділення окремих показників господарської діяльності для наступного їх вивчення.

Економічний аналіз широко застосовується в процесі проведення ревізій, аудиторських перевірок та маркетингових досліджень. Це невід'ємна частина системи планування підприємства, яка (особливо щодо собівартості продукції) є складовою управлінського обліку.

Аналіз основних досліджень та публікацій. Серед провідних вітчизняних і зарубіжних вчених та науковців, які неодноразово у своїх працях звертали увагу та намагалися визначити суть управлінського обліку та розкрити його зміст, варто відмітити Пушкарь М.С., Бутинець Ф.Ф., Голов С.Ф., Івашкевич В.Б., Нападковська Л.В., Друрі К., Хонгрэн Ч.Т., Фостер Дж. та інші. Є також досить велика кількість наукових праць таких вчених як Бақанов М.І., Шеремет А.Д., Горбатюк М.І., та інші, в яких узагальнено теоретичні розробки і практичний досвід застосування комплексного економічного аналізу з використанням сучасної комп'ютерної техніки та економіко-математичних методів для розв'язування аналітичних задач. І тому на сьогодні існує досить потужна наукова база, що дає можливість розкрити особливості застосування економічного аналізу в управлінському обліку виробництва продукції кормових культур і тому вибір теми статті зумовлений необхідністю подальшого вивчення і дослідження даного питання.

Мета дослідження. Розкрити та дослідити особливості застосування економічного аналізу в управлінському обліку виробництва продукції кормових культур.

Постановка проблеми. Працюючи над даною темою були поставлені наступні завдання: дослідити взаємозв'язок управлінського обліку та економічного аналізу, розглянути три основні напрями економічного аналізу виробничих витрат та проаналізувати витрати на виробництво продукції кормових культур за економічними елементами.

Виклад основного матеріалу. В процесі розвитку бухгалтерського обліку, як показує світовий досвід, виникла необхідність в ефективному управлінні виробничими процесами підприємства, що, в свою чергу, посприяло трансформації обліку виробничих витрат та калькулювання собівартості продукції в так званий управлінський облік.

У Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» зазначено: «Внутрішньогосподарський (управлінський) облік – це система обробки та підготовки інформації про діяльність підприємства для внутрішнього користування у процесі управління підприємством» [1, с. 3-8].

Основна перевага управлінського обліку полягає в тому, що крім обліку витрат і калькулювання собівартості продукції до функцій облікового апарату входить виконання всіх операцій, пов'язаних з управлінням собівартістю продукції. [2, с. 23]. Слід також зауважити, що виконання комплексу функцій управлінського обліку, які доречним буде назвати управлінням собівартістю продукції, потребує високої компетенції бухгалтера цього підрозділу. А тому, бухгалтер саме з управлінського обліку у своїй діяльності використовує також оперативне планування, контроль, аудит і безумовно економічний аналіз. Отже, економічний аналіз в управлінському обліку займає суттєве місце.

Економічний аналіз у своїй діяльності використовує три напрями аналізу виробничих витрат:

1) аналіз взаємозв'язку «витрати – обсяг – прибуток», оскільки в основі такого аналізу лежить поділ всіх виробничих витрат на змінні та постійні залежно від їхньої «поведінки» за змінами обсягу реалізації або виробництва.

2) підготовка варіантів управлінських рішень щодо окремих проблем. Основою цих рішень є визначення маржинального доходу

3) прийняття довгострокових рішень, тобто інвестиційних рішень, які вимагають доцільності вкладення коштів.

Отже, кожен з трьох напрямів має свої особливості, проте на практиці часто виникає потреба у застосуванні даних напрямів у комплексі для ефективного аналізу конкретної ситуації.

Виробництво та реалізація продукції кормових культур потребують трудових, матеріальних та грошових витрат. Дані витрати утворюють собівартість продукції. Витрати на виробництво продукції кормових культур плануються та обліковуються за двома напрямками: за економічними елементами і за статтями калькуляції. Аналіз витрат за економічними елементами є більш актуальним, оскільки дає можливість вивчити склад витрат, порівняти питому вагу кожного елемента та виявити динаміку і напрямок зміни окремих елементів, а також матеріаломісткість, енергоємність, трудомісткість, собівартість продукції і вплив технічного прогресу на структуру витрат (табл. 1).

Таблиця 1.

**Аналіз витрат за економічними елементами
(в середньому по п'ятнадцяти сільськогосподарським
підприємствах Київському області за період 2005-2008 рр.)**

Елементи витрат	2005 рік		2008 рік		Відхилення (+,-)	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%
Матеріальні витрати	2753,98	59,01	5301,27	66,40	2547,90	7,39
Амортизація основних фондів	192,55	4,13	363,27	4,55	170,72	0,42
Витрати на оплату праці	554,89	11,89	1144,40	14,33	589,51	2,44
Відрахування на соціальні заходи	79,01	1,69	313,67	3,93	234,66	2,24
Інші витрати	1086,46	23,28	860,80	10,78	-225,66	-12,50
Усього витрат на виробництво	4666,72	100,00	7983,40	100,00	3316,68	-

Дані про структуру витрат за економічними елементами, наведені в табл. 1, показують, що найбільшу питому вагу у виробництві продукції кормових культур мають матеріальні витрати 66,40 % від загальної сукупності у 2008 р. та 59,01 % у 2005 р. Частка інших витрат займає другу позицію (за даними 2008 р. – 10,78 %), витрати на оплату праці – третє (у 2008 р. – 14,33 %), амортизація основних засобів – четверте (4,55 % у 2008 р.) і відрахування на соціальні заходи – п'яте (3,93 % також у 2008 р.).

Контролю та аналізу за процесом формування витрат саме за цими елементами необхідно приділяти першочергову особливу увагу, оскільки це сприятиме виявленню резервів зниження собівартості продукції.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Проведені дослідження та розрахунки дають підстави зробити наступні **висновки**.

Економічний аналіз відіграє досить велику роль в управлінському обліку в частині процесу прийняття рішень, в досягненні максимальних економічних результатів за мінімальних витрат ресурсів, оскільки правильно вибрана стратегія виробництва і належні обсяги випуску продукції забезпечують бажаний обсяг реалізації і відповідні прибутки.

Не менш важливим є аналіз трьох основних напрямів економічного аналізу виробничих витрат, оскільки це є запорукою беззбиткового довгострокового шляху розвитку підприємства, а також можливістю застосування в окремій ситуації творчого підходу виконавця.

Аналізу собівартості продукції повинна передувати старання перевірка джерел інформації, що передбачає оцінку узгодженості показників у різних формах звітності, обґрунтованості планових завдань та достовірності відображення фактичних витрат виробництва.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» № 996-XIV від 16.07.1999 р. // Бухгалтерський облік і аудит. – 1999. - № 9. – С. 3-8.
2. Економічний аналіз: Навч. посібник / М.А. Бомах, В.З Бурчевський, М.І. Горбатюк та ін.; За ред. акад. НАНУ, проф. М.Г. Чумаченка. – Вид. 2-ге, перероб. і доп. – К.: КНЕУ, 2003. – 556 с.

Annotation. *The essence and importance of the economic analysis for management accounting are explored. Particularities of economic analysis in management accounting of forage crops production are determined.*

Key words: *management accounting, economic analysis, calculation, prime cost, expenses.*